

Sygn. akt VU 828/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2017 r. w Kaliszu

odwołania R. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 15 lutego 2016 roku i z dnia 7 marca 2016 roku Nr (...)

w sprawie R. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

Oddala odwołanie

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 lutego 2016 r., która została następnie uchylona przez organ rentowy i z dnia 07 marca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił R. O. prawa do emerytury. Zdaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O.-odwołujący nie spełnia przesłanek wskazanych w art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2004 r., nr 39, po. 353 ze zm.) tj. nie wykazał 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Od powyższej decyzji wniósł odwołanie R. O., w którym podniósł, iż wykonywana przez niego praca w okresie od 1 sierpnia 1973 r. do 31 grudnia 1998 r. i dalej w Kombinacie (...), przekształconym potem w Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa i potem w Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. na stanowisku kierowcy ciągnika, na którym to stanowisku wykonywał pracę stale, jest pracą na stanowiskach wymienionych w wykazie A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co uprawnia go do uzyskania wcześniejszego świadczenia emerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O. podtrzymał argumentację wcześniej przedstawioną w zaskarżonej decyzji, podniósł, iż odwołujący nie udowodnił 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach oraz wniósł o oddalenie odwołania R. O..

Na skutek odwołania przez wnioskodawcę od powyższej decyzji Sąd Okręgowy w Kaliszu, wyrokiem z dnia 10 czerwca 2016 r., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury począwszy od dnia 2 lutego 2016 r.

Na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu, Sąd Apelacyjny w Łodzi, wyrokiem z dnia 28 lipca 2017 r., uchylił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu

w Kaliszu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Uchylając zaskarżony wyrok Sąd Apelacyjny podniósł, iż wyodrębnienie prac w szczególnych warunkach ma charakter stanowiskowe - branżowy i nie można wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane. Wnioskodawca w okresie swej aktywności zawodowej pracował jako kierowca ciągnika w Kombinacie (...), przekształconym potem w Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa, a więc wykonywał on również prace polowe, które zdaniem Sądu Apelacyjnego trudno zaliczyć do pracy w transporcie – łączności, jednak ze względu na brak ustaleń, w jakich proporcjach wykonywał on prace polowe i prace transportowe nie można było ustalić, czy na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca udowodnił 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Sąd poczynił następujące ustalenia

Odwołujący urodził się dnia (...) Wykazał on na dzień 1 stycznia 1999 r. 25 lat, 4 miesiące i 3 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Organ rentowy nie uznał odwołującemu do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu od 1 sierpnia 1973 r. do 31 grudnia 1998 r. w Kombinacie (...), przekształconym potem w Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa i potem w Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. na stanowisku kierowcy ciągnika.

Odwołujący nie należy do OFE.

W niniejszej sprawie odwołujący zmierzał do wykazania okresu pracy w szczególnych warunkach od 1 sierpnia 1973 r. do 31 grudnia 1998 r. w Kombinacie (...), przekształconym potem w Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa i potem w Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. na stanowisku kierowcy ciągnika.

W okresie od 1 sierpnia 1973 r. do 30 listopada 2008 r. odwołujący zatrudniony był w Kombinat (...), przekształconym potem w Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa i potem przekształconym w Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. oraz Przedsiębiorstwo (...) s.c. Pracował na stanowisku kierowcy ciągnika. Powyższe wynika ze świadectwa pracy z dnia 30 listopada 2008 r. wystawionego przez Przedsiębiorstwo (...) - następcę wskazanych wyżej podmiotów. W dniu 30 listopada 2008 r. Przedsiębiorstwo (...) s.c. wystawiło odwołującemu świadectwo pracy w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy ciągnika, błędnie wskazując Wykaz A dział XVIII póź. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. i błędnie wskazując część B, dział XVIII póź. 3 pkt 1 załącznika Nr 1 do Zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach. W dniu 23 kwietnia 2004 r. Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w P. wystawiła odwołującemu zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu na okresy od 1 sierpnia 1973 r. do 31 grudnia 1995 r. na stanowisku traktorzysty. W okresie od 16 lutego 1978 r. do 13 grudnia 1979 r. odwołujący odbywał zasadniczą służbę wojskową.

W umowie o pracę z dnia 1 sierpnia 1973 r. stanowisko odwołującego określono jako pracownik fizyczny produkcji polowej.

Prawo jazdy kategorii T odwołujący posiada od kwietnia 1974 r.

Odwołujący wykonywał pracę jako kierowca ciągnika w okresie co najmniej od 1 maja 1974 r. do 31 grudnia 1998 r. Wykonywał prace polowe oraz prace transportowe. Od marca każdego roku odwołujący bronował, wykonywał orki, obsiewał pole, kosił łąki kosiarką rotacyjną, wywoził obornik, jak również dowoził kiszonkę do obór z przemy na polu. Wiosną odwołujący pracował także przy suszeniu siana. Latem odwołujący uczestniczył w żniwach, wożąc zboże w workach. Po żniwach odwołujący pracował przy podrywkach. Jesienią natomiast przewoził kiszonkę do obór, jak również zwoził słomę z pól, siał zboża siewnikiem. Prace polowe kończyły się około października, listopada. Zimą odwołujący pracował przy transporcie, jak również przy obrządki inwentarza i wykonywał przede wszystkim inne prace gospodarskie i pracował przy naprawie maszyn. Odwołujący nigdy nie wykonywał 8 godzin pracy dziennie wyłącznie przy pracach transportowych. Wykonywał on naprzemiennie prace transportowe, rolnicze oraz inne

związane z pracą w gospodarstwie nie związane z pracą traktorzysty. Praca odwołującego jako traktorzysty polegała na tym, że jednocześnie wykonywał on prace polowe, jak i transportowe.

- dowód - zeznania odwołującego z dnia 7 listopada 2017 r. (3 minuta 40 sekunda do 31 minuta 13 sekunda), zeznania świadka L. W. z dnia 7 listopada 2017 r., (31 minuta 14 sekunda do 56 minuta 55 sekunda), dokumenty osobowo finansowe wnioskodawcy - akta osobowe.

Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie niesporny i nie budzi żadnych wątpliwości, że odwołujący nigdy stale, w pełnym wymiarze czasu pracy nie pracował jako kierowca ciągnika przy pracach transportowych, gdyż w większości czasu pracy pracował przy pracach polowych jako kierowca ciągnika, a prace transportowe wykonywał sporadycznie i w wymiarze poniżej 8 godzin dziennie.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2017 roku póź. 1383 ze zmianami) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy tj. 1 stycznia 1999 roku osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymaganych w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn

oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, albo złożenia wniosku o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w niższym wieku emerytalnym niż określona z art. 27 pkt. 1. Stosownie do treści art. 32 ust. 2 przytoczonej ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w obniżonym wieku, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Szczegółowe warunki uzyskania dochodzonego świadczenia reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, póź. 43, ze zmianami). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia stosuje się do pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w jego § 4 - 15, oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia). Okresy pracy w powyższych okolicznościach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia). Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami

równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Zaś po myśli § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lub w świadectwie pracy, to w orzecznictwie powszechnie przyjmuje się możliwość dowodzenia okoliczności szczególnego charakteru lub szczególnych warunków pracy wszelkimi znanymi prawni procesowemu dowodami (por. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku, IIUZP 998/84, Lex Polonica nr 321128).

W postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2004 roku, III A Ua 2472/03, Lex nr 151770).

Również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996 roku (II URN 3/95, OSNP 1996/16/239) podniesiono, iż w postępowaniu przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodnione wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń dotyczy postępowania wyłącznie przed tymi organami. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 2006 roku (I UK179/06), Lex nr 342283).

Postępowanie dowodowe przed sądem rozpoczynającym sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych regulowane jest przepisami kodeksu postępowania cywilnego zawierającymi odstępstwa od ogólnych zasad postępowania dowodowego, z uwzględnieniem dążenia do pełnego wyświetlenia podłoża sprawy, oraz wszechstronnego rozważenia wszystkich kwestii spornych. Nie są w tym zakresie wyłączone, w związku ze staraniami o ustalenie prawa do wcześniejszej emerytury, wątpliwości, co do oceny warunków wykonywania pracy, które mogą być usunięte za pomocą wszelkich środków dowodowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 marca 2000 roku, II UKN 446/99, OSNAPiUS 2001, nr 18, póż. 562; z dnia 8 kwietnia 1999 roku, II UKN 619/98, OSNAPiUS nr 11, póż. 439, OSP 2002 nr 2, póż. 26 z glosą aprobującą T. Binczyckiej-Majewskiej; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku, III UZP 6/84, Lex nr 14625 i z dnia 21 września 1984 roku, III UZP 48/84, Lex nr 14630).

Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2007 roku (I UK 306/06, Lex nr 47005) podkreślono, iż emerytura z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach przysługuje z tytułu wykonywania konkretnego zatrudnienia, ujętego w odpowiednich wykazach cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku. Osoba taka, wykonująca pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnęła wiek 60 lat - mężczyźni (55 lat kobiety) oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym 15 lat w szczególnych warunkach. Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 roku (II UK 3377/03, OSNP 2004/22/392) podkreślono, iż „skutki prawne wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze określone są w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku i utrzymanym jej przepisami w mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze”. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Wrocławiu z dnia 19 kwietnia 2012 roku (IIIAUa 222/12, Lex nr 1171355) podniesiono, iż dla uznania konkretnego rodzaju lub stanowiska pracy za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze decydujące znaczenie ma to, czy jest to praca wymieniona w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U, Nr 8, póź. 4 ze zmianami) oraz w wykazach stanowiących załącznik do tego rozporządzenia, natomiast wykazy stanowisk ustalane przez właściwe podmioty w odniesieniu do podległych zakładów pracy mają jedynie charakter techniczno-porządkujący. Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2010 roku (I UK 324/09, Lex nr 1001287) podniesiono, iż § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, póź. 43 ze zmianami) nie mogą być interpretowane w ten sposób, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach nie wymienionych w wykazach branżowych nie mają prawa do świadczeń emerytalnych przysługujących ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, pomimo tego, że pracę taką faktycznie wykonywali. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł, iż regulacja zawarta w § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia, uprawniająca wymienione w nich podmioty do sporządzenia w podległych i nadzorowanych zakładach pracy wykazów stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, nie rozszerzała ani nie ograniczała uprawnień pracowników, gdyż wykazy branżowe musiały być dostosowane do treści załączników do rozporządzenia i co do zasady stanowiły jedynie konkretyzację zakresu prac objętych tym rozporządzeniem w poszczególnych resortach i należących do nich zakładach. Inaczej rzecz ujmując, § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia nigdy nie mogły być interpretowane w ten sposób, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach nie wymienionych w wykazach branżowych nie mieli prawa do świadczeń emerytalnych przysługujących ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, pomimo tego, że pracę taką faktycznie wykonywali. Wymienione przepisy z jednej strony odnosiły się do prowadzenia dokumentacji, na podstawie której pracodawca zobowiązany był z mocy § 2 ust. 2 rozporządzenia do stwierdzenia okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych, z drugiej natomiast - uwzględniając specyfikę danego resortu i wchodzących w jego skład zakładów - określały szczegółowo stanowiska pracy, na których występowały rodzaje pracy wymienione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. W tym tylko zakresie zarządzenie resortowe może być pomocne przy ocenie charakteru i kwalifikacji prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach. Te właśnie kryteria decydują bowiem o zakwalifikowaniu prac danego rodzaju do prac wymienionych w wykazie A lub B załącznika do rozporządzenia, których wykonywanie uprawnia - na podstawie art. 32 ust. 1 tej ustawy - do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, przy uwzględnieniu stopnia ich wpływu na wcześniejszą utratę zdolności do wykonywania zawodu. Dalej Sąd Najwyższy podniósł, że zarządzenia resortowe nie mieszczą się w kategorii źródeł powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 Konstytucji RP), mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjne podległe organowi wydającemu te akty, a w konsekwencji nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów (art. 93 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Stanowisko Sądu Najwyższego w całości poparł Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 24 kwietnia 2013 roku (III AUa 238/13, Lex nr 1313374) podnosząc, iż źródłem prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest ustawa z 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak i rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, póź. 43 ze zmianami). Nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła prawa - art. 87 Konstytucji RP.

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy), w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 2 J/10, Lex nr 619638; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2012 roku, III A Ua 1797/11, Lex nr 1130404).

Zgodnie z brzmieniem art. 386 § 6 zdanie pierwsze k.p.c., ocena prawna i wskazania, co do dalszego postępowania, wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji, wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak

i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Ocena prawna, zawarta w wyroku sądu drugiej instancji, przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania, obejmuje dokonaną przez ten sąd wykładnię zastosowanych przepisów prawa materialnego i procesowego. Ogólnie można stwierdzić, że wiążąca może być tylko ta wykładnia zawarta w uchylającym orzeczeniu sądu odwoławczego, której logiczną konsekwencją było uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, bądź uznanie pewnego zarzutu apelacyjnego za nieuzasadniony. Wskazania co do dalszego postępowania wyznaczają sądowi pierwszej instancji główne sfery działalności, przede wszystkim w zakresie postępowania dowodowego.

W wykazie A dział VIII w transporcie i łączności, póź. 3 załącznika do wyżej cytowanego rozporządzenia, jako praca w szczególnych warunkach wymieniona jest praca kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych.

Również w Zarządzeniu Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 roku, w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych lub w szczególnym charakterze (Dz. Urz. MRiRWz 1988 roku Nr 2póź. 4), w wykazie B, dziale VIII póź. 3 pkt 1, jako praca w szczególnych warunkach, wymieniona jest praca kierowcy ciągnika kołowego, kombajnów i pojazdów gąsienicowych.

W judykaturze wyjaśniono - co Sąd Okręgowy podziela - że wyodrębnienie prac w wykazie A stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia ma charakter stanowiskowe-branżowy (pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego) i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym. Jak wskazał bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z 1 czerwca 2010 r., (II UK 21/10 Lex nr 619638), specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki.

Odnosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy podkreślić, że praca kierowcy ciągnika (traktorzysty), którą w świetle poczynionych przez Sąd ustaleń niewątpliwie wykonywał odwołujący w spornym okresie zatrudnienia, wymieniona jest w póź. 3 działu VIII wykazu A, który to dział istotnie obejmuje transport i łączność. Transport jest działem gospodarki, związanym z przemieszczaniem ludzi i ładunków w przestrzeni przy wykorzystaniu odpowiednich środków transportu. Transport, w szczególności transport towarowy, jest przy tym ściśle powiązany z pozostałymi działami gospodarki, przy czym niejednokrotnie jest on wykonywany nie tylko przez podmioty gospodarcze (przedsiębiorstwa, firmy), których przedmiotem działalności są wyłącznie usługi transportowe, i które z tego powodu nie są przyporządkowane do tego właśnie działu gospodarki.

W świetle § 2 ust. 1 powołanego wyżej rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale (tj. codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (por. wyrok SN z 15.12.1997 r. II UKN417/97Lex nr 33993 i wyrok SN z 15.11.2000 r. II UKN 39/00 Lex nr 46075 Prok. i Prawo).

W orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2016 r. (III UK 132/15, Lex nr 2052411) zaprezentowano stanowisko, iż wymienienie w stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, póź. 43 z późn. zm.) wykazie A, dziale VIII pod pozycją 3 prac kierowców ciągników i kombajnów nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach, a nie tylko transportowych. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na miejsce i rodzaj zostały wymienione w

dziale XIV zatytułowanym "prace różne". Tak zostały ujęte, między innymi, prace przy spawaniu czy naprawie pomp wtryskowych. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą "w transporcie", nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika prace polowe. Dla zakwalifikowania pracy kierowcy ciągnika, jako wykonywanej w warunkach szczególnych, istotne znaczenie ma to, czy była ona wykonywana w transporcie czy w ramach rolniczych prac polowych.

Z zeznań złożonych w toku postępowania przez świadka oraz samego wnioskodawcę wynika jednoznacznie, że w trakcie zatrudnienia w okresie od 1 sierpnia 1973 r. do 30 listopada 2008 r. odwołujący wykonywał prace kierowcy ciągnika kołowego (traktorzysty), biorąc udział zarówno w pracach polowych, jak i wykonując usługi transportowe. Prace polowe miały jednak charakter przeważający - obejmowały: wywożenie obornika, przegarnianie siana oraz inne typowe sezonowe prace polowe. Prace te wnioskodawca wykonywał od wczesnej wiosny do zimy również przy użyciu maszyn polowych. W zimie odwołujący przebywał na urlopie, lub wykonywał inne prace np. bieląc obory oraz wykonywał prace związane z konserwacją maszyn. W trakcie trwania stosunku pracy odwołujący wykonywał pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, po 8 godzin dziennie, jednakże w tym czasie prace polowe, jak również prace transportowe były wykonywane przez odwołującego naprzemiennie. Jak jednoznacznie wynika z zeznań odwołującego oraz świadka były to w przeważającej mierze prace polowe, z kolei prace transportowe, jakimi były między innymi wywóz zboża do firmy produkującej pasze oraz rozładunek wagonów, odwołujący wykonywał jedynie sporadycznie.

Mając na uwadze wcześniejsze rozważania należy rozważyć czy wnioskodawca pracując na stanowisku kierowcy ciągnika w rolnictwie był narażony przy pracach polowych na czynniki szkodliwe wynikające z tych samych procesów technologicznych, na które narażeni byli kierowcy ciągników w transporcie, a nadto czy stopień uciążliwości (nasilenia) tego narażenia nie wykazywał żadnych różnic w stosunku do narażenia "procesami technologicznymi" w transporcie. W ocenie Sądu Okręgowego, brak jest podstaw do zakwalifikowania okresu, w którym wnioskodawca wykonywał prace polowe, czyli praktycznie większości okresu zatrudnienia, jako okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, gdyż kierowca ciągnika przy pracach w polu nie jest narażony na te same czynniki szkodliwe w tym samym stopniu nasilenia, jak w transporcie. Stanowisko takie w zbliżonym stanie faktycznym zajął Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 grudnia 2013, (I UK172/13 Lex nr 1467147), stwierdzając że wymienienie w wykazie A, dziale VIII pod pozycją 3 pracy kierowców ciągników i kombajnów nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach, a nie tylko transportowych. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych, bez względu na miejsce i rodzaj, zostały bowiem wymienione tylko w dziale XIV wykazu A zatytułowanym "Prace różne". Inne działy wykazu obejmują wskazane w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą "w transporcie", nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika typowe prace polowe. Do podobnej konstatacji doszedł Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 15 grudnia 2014 r., (III AUa 735/14 Lex nr 1711396).

Identyczne stanowisko jak Sąd Najwyższy w cytowanych wyżej orzeczeniach zajął również Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 23 marca 2017 r. (IIIAUa 375/16; Lex nr 2278240).

Pierwszym z warunków niezbędnym do przyznania emerytury w wieku wcześniejszym jest brak przynależności do OFE, odwołujący ten warunek spełnia. Kolejnym warunkiem jest ukończenie 60 roku życia. Odwołujący osiągnął wymagany przez przepisy wiek w dniu 2 lutego 2016 r. Następnym warunkiem jest przepracowanie wymaganego okresu zatrudnienia tj. co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Odwołujący wykazał okresy składkowe i nieskładkowe na okres ponad 25 lat na dzień 1 stycznia 1999 r. Ostatnim warunkiem uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest przepracowanie co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na dzień 1 stycznia 1999 r.

Tak więc skoro odwołujący w spornym okresie od dnia 1 maja 1974 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. pracował jako kierowca ciągnika wykonując zarówno przy pomocy

ciągnika prace polowe i sporadycznie także ciągnikiem wykonywał prace transportowe to tego rodzaju praca w świetle cytowanych wyżej przepisów i stanowiska judykatury nie może zostać uznana za pracę w szczególnych warunkach.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca nie udowodnił więc 15-letniego okres pracy w szczególnych warunkach, a więc nie spełnił wszystkich przesłanek do przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie R. O. orzekając jak w sentencji wyroku.